

Handlingsplan til bæredygtighedsstrategien

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
Tema - Klima.....	6
Hvad står vi på	6
Tværgående handlinger og mål.....	7
<i>Vi opstiller klare klimamål .....</i>	7
Handling 1: Klimamål for 2030 og handlingsplan.....	7
Handling 2: Energispare- og klimamål for kommunens egen organisation	7
Handling 3: Kampagne for Slagelse Kommunes medarbejdere.....	8
Handling 4: Klima i planlægningen	8
Handling 5: CO ₂ bindes ved skovrejsning.....	8
Indsatsområde - Energi	9
<i>Vi skal opnå en CO₂-neutral energiforsyning i 2030 .....</i>	9
Handling 1: Udvikling af fremtidens energisystem - en samlet strategisk energiplan.....	9
Handling 2: Energitjek Slagelse 2.0 - Energibesparelser i boliger og øvrige bygninger	9
Handling 3: Inspirations- og oplysningsarrangementer for borgerne	9
Indsatsområde - Transport	10
<i>Vores transport skal udlede mindre CO₂ .....</i>	10
Handling 1: Udfasning af benzin og diesel i kommunens bilpark og andet materiel	10
Handling 2: Flere ladestationer til elbiler	10
Handling 3: Eldreven færgetrafik	10
Handling 4: Grønne forsøg supplerer den kollektive transport.....	10
Handling 5: Fremme samkørsel på arbejdspladserne	11
Handling 6: Test en elcykel – drop bil nummer to	11
Indsatsområde - Landbrug	11
<i>Vi samarbejder med landbruget om at binde CO₂, spare energi og gavne klima og natur.....</i>	11
Handling 1: Lavbundsjord og lavbundsarealer	11
Handling 2: Grundvands-, klima- og naturinteresser forbindes.....	11
Handling 3: Dialogtilsyn om bæredygtighed.....	12
Handling 4: Energigennemgange i miljøgodkendelser	12
Tema - Biodiversitet.....	13
Hvad står vi på	13
Tværgående indsats.....	14
Tværgående handling: Formidling og inspiration	14
Indsatsområde - Mere natur i egen drift.....	15

<i>Vi giver mere plads til naturen i drift og pleje af kommunale arealer.....</i>	15
Handling 1: Mere natur i vejkanterne	15
Handling 2: Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder.....	15
Handling 3: Mere natur i landsbyerne	15
Handling 4: Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur og skov	15
Indsatsområde - Mere natur i kommunens planlægning	16
<i>Vi tænker naturen med fra start, når vi planlægger i Slagelse Kommune.....</i>	16
Handling 1: Naturen som et aktiv i lokalplanlægningen	16
Handling 2: Natur langs nye veje og cykelstianlæg.....	16
Indsatsområde - Naturen som gevinst for velfærdsområdet.....	17
<i>Flere borgere skal nyde godt af naturens ro og vildskab.....</i>	17
Handling 1: Dialog med forvaltning og institutioner om ændring af de grønne arealer.....	17
Indsatsområde - Mere natur i det åbne land	17
<i>Vi øger biodiversiteten i naturområderne i det åbne land.....</i>	17
Handling 1: Mere natur i det åbne land	17
Tema - Ressourceforbrug og cirkulær økonomi.....	19
Hvad står vi på	19
Indsatsområde - Bæredygtige indkøb	20
<i>Vi er en ansvarlig indkøber, der handler bæredygtigt.....</i>	20
Handling 1: Ny bæredygtig indkøbspolitik	20
Handling 2: Medlemskab af Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb	20
Handling 3: Trinvis udfasning af plastik-engangsemballage i Slagelse Kommune.....	20
Handling 4: Bæredygtighedskompetencer til lokale leverandører.....	21
Indsatsområde - Bæredygtigt byggeri	21
Handling 1: Bæredygtigt og cirkulært nybyggeri	21
Handling 2: Cirkulær renovering	22
Handling 3: Cirkulær nedrivning.....	22
Handling 4: Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv.....	22
Indsatsområde - Fødevarer	23
Handling 1: Bæredygtige kantiner i kommunen.....	23
Handling 2: Kompetencer til bæredygtige køkkener.....	23
Indsatsområde - Affald og genanvendelse.....	23
<i>Vi producerer mindre affald, sorterer mere og genbruger mere.....</i>	23
Handling 1: Plusbutik, reparationscafé og genbrugsbyggemarked	23
Handling 2: Kompetenceudvikling om direkte genbrug.....	24
Handling 3: Affaldssortering i det offentlige rum – skridt for skridt.....	24
Handling 4: Projekt bæredygtighed på hjul – en mobil informationstjeneste for borgere	24

Handling 5: Cirkulært kontorinventar i den kommunale organisation 24

Gennemgående for hele strategien 25

Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger 25

Handling: Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger 25

FN's verdensmål i budgetaftalen 2019 26

Indledning

Bæredygtighedsstrategien 2020's handlingsplan indeholder de indsatser, som Slagelse Kommune i de kommende år vil prioritere særlig højt for at fremme den bæredygtige udvikling. Vi sætter gang i konkrete handlinger, der bygger ovenpå eller supplerer kommunens eksisterende indsatser inden for temaerne: Klima, biodiversitet samt ressourceforbrug og cirkulær økonomi.

Bæredygtighedsstrategiens handlingsplan gælder frem til et nyt byråd tiltræder i 2022, hvorefter den vil blive revideret.

Vi bygger oven på vores erfaringer

Slagelse Kommune har igennem mange år arbejdet med bæredygtig udvikling. Igennem kommunens arbejde med blandt andet klimaplan, indkøbspolitik og biodiversitet i naturområderne er der hentet resultater på fx lokale indkøb, affaldssortering, energiforbedringer i de kommunale bygninger og beskyttelse og forbedring af natur.

Slagelse Kommunes bæredygtighedsstrategi og handlingsplan bygger både videre på eksisterende indsatser og sætter ind på nogle af de områder, hvor vi ikke før har haft en fokuseret indsats.

Kobling til andre strategier, områder og FN's verdensmål

Bæredygtighedsstrategien og den tilhørende handlingsplan har tråde til flere andre strategier og fagområder. Flere handlinger berører forskellige fagområder og enheder i kommunen.

Ligesom udviklingsstrategiens og bæredygtighedsstrategiens handlinger forholder sig til hinanden og understøtter hinanden, forholder begge sig også til kommunens arbejde med FN's verdensmål. Dette vil forløbe parallelt med de to strategiers udmøntning.

Bæredygtighedsstrategiens handlingsplan har fokus på klimaforebyggelse, mens klimatilpasning behandles i kommunens klimatilpasningsplan og også er i fokus i budgetaftalen 2019-2022, som beskrives til sidst i denne strategi.

Målsætninger og opfølgning

I bæredygtighedsstrategiens handlingsplan beskriver vi, hvornår de konkrete handlinger skal foregå og hvad de fordrer af ressourcer.

Vi vil følge op på strategiens handlinger, gøre løbende status og vurdere effekten af handlingerne. Vi ønsker at orientere Byrådet om fremdriften i arbejdet med planen, og vi vil involvere Byrådet i evalueringsarbejdet. Arbejdet med opfølgning på handlingsplanen er også blevet til en handling sidst i dokumentet.

Hvordan er strategiens handlingsplan blevet til?

Strategiens handlingsplan er blevet til i samspil med en række væsentlige interessenter. Der har været dialoger med mange internt i organisationen, især med Center for Kommunale Ejendomme, Center for Miljø, Plan og Teknik og Center for Økonomi og Digitalisering, men næsten alle centre har bidraget til strategien på forskellig vis.

Ligeledes har mange eksterne interessenter bidraget med konkrete input og kvalificering af strategiens indhold, tiltag og forslag til nye samarbejder, blandt andre SK Forsyning, AffaldPlus, Slagelse Erhvervscenter, boligselskaber, Naturforum og § 17.4-udvalget for bæredygtig udvikling og grøn omstilling.

Miljø-, Plan- og Landdistriktsudvalget og Erhvervs- og Teknikudvalget har været involveret undervejs i processen for at kvalificere og afstemme forventninger i forhold til indhold, ambitionsniveau og prioriteringer.

Tema - Klima

FN's Klimapanel's internationale rapport fra 2018 siger, at der skal ske store ændringer i hvordan vi indretter vores samfund, hvis vi skal holde temperaturstigningen globalt på max 1,5 grader. For at løse udfordringerne tages der initiativer nationalt – og Slagelse Kommune vil gøre sit for at tage ansvar lokalt. Vi iværksætter konkrete tiltag og støtter op om regeringens klimamål om en reduktion af drivhusgasudledningen med 70 % frem mod 2030.

Når vi taler om klima i bæredygtighedsstrategiens handlingsplan er fokus på at forebygge frem for at tilpasse, og vi skal med handlingerne nedbringe drivhusgasudledningen fra kommunens egen drift og fra aktivitet indenfor kommunens geografiske afgrænsning.

På landsplan står transporten for lidt over 40 % af den samlede drivhusgasudledning, mens landbrugssektoren tegner sig for omkring en fjerdedel. Det samme billede tegner sig i Slagelse Kommune, der er en kommune med en stor andel landbrug og klimabelastning fra pendlertrafik på motorvejen, privatbilisme og færgedrift.

Indsatsområderne i bæredygtighedsstrategien tager fat på udfordringerne ved bl.a. at omstille til grøn transport, finde alternativer til at tage bilen, planlægge for et CO₂-neutralt energisystem, fremme energiforbedringer i private boliger og indgå i dialog og samarbejde med landbruget.

Der blev i 2019 vedtaget en klimalov, som i foråret 2020 er fulgt af en klimahandlingsplan fra regeringen med indsatser for transport-, landbrugs- og energisektoren. Der er i finansloven bl.a. afsat midler til en grøn omstilling af bustransport og cykelprojekter.

De nationale indsatser og kommende handlingsplaner kommer til at forme, hvordan Slagelse Kommune kan blive en medspiller for både transport- og landbrugssektoren. Dette arbejde ønsker vi at gå i gang med, gerne i samarbejde med andre aktører, kommuner, virksomheder, Slagelse Erhvervscenter, forsyningsselskaberne, og alle andre, der ønsker at arbejde sammen om den grønne omstilling.

Hvad står vi på

Klimainsatsen er ikke noget nyt i Slagelse Kommune. Igennem flere år har vi arbejdet med at reducere drivhusgasserne fra kommunens område, og vi har samlet erfaringer inden for flere sektorer.

Handlingsplanen og indsatsområderne bygger videre på det arbejde, der allerede er i gang internt i kommunen, med samarbejdspartnere og i lokalområdet.

Nedenfor skitserer vi nogle af de resultater og indsatser, der ligger til grund for eller løber parallelt med denne handlingsplan:

- Klimaplan fra 2011: Ambitiøs klimaplan med fokus på energi, skovrejsning, klimatilpasning og grøn erhvervsudvikling
- Den Europæiske Borgmesterpagt om klima: I 2009 underskrev vi borgmesterpagten og forpligtede os til at reducere drivhusgasser fra kommunens geografiske areal med 20 % frem til 2020.
- Klimakommune: Vi blev en af Danmarks Naturfredningsforenings klimakommuner i år 2009 og reducerede drivhusgasser fra kommunens egen drift frem til 2015
- Energitjek Slagelse: Siden 2013 har vi i samarbejde med SK Forsyning fremmet energirenoveringer i private boliger. SK Forsyning gennemfører gratis, uvildige energitjek og frem til 2019 er gennemført over 1000 energitjek

- Skovrejsning for klimaet: I en samarbejdsaftale med Naturstyrelsen har vi siden 2012 opkøbt ca. 80 hektar jord og her påbegyndt rejsning af offentlig skov nord for Slagelse. Målet er, at Nordskoven i løbet af 30 år skal fylde 300 hektar
- Vindenergi og fjernvarme: SK Forsyning har reduceret CO₂-udledningen i kommunen med 26 % i forhold til 2009-niveau ved at udbygge vindmøller og fjernvarme
- Vådlægning af arealer: Vi har siden 2010 arbejdet på at vådlægge et stort område ved Tude Ådal i samarbejde med lodsejerne. Projektet skal udover at binde CO₂ mindske kvælstofudvaskningen og forbedre havmiljøet, samt give bedre afvandingsmuligheder for landbruget og skabe nye levesteder
- Indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse: I 2020-2021 laver vi planer for beskyttelse af drikkevandet i kommunen med en række tiltag på bl.a. landbrugsjord
- Energi: Vi har i flere år arbejdet med energirenoveringer i egne bygninger, energibesparelser i egen drift og afholdt inspirationsarrangementer for kommunens borgere

Tværgående handlinger og mål

Vi opstiller klare klimamål

Handling 1: Klimamål for 2030 og handlingsplan

Vi lægger os op ad regeringens klimamål om at reducere CO₂-udledningen med mindst 70 % frem til 2030, og vi har en vision om at være CO₂-neutrale i 2050. Begge gældende indenfor kommunens geografiske område.

I 2020 forventer vi, at regeringen fremlægger en national klimahandlingsplan. Slagelse Kommune vil tage ansvar for realisering af denne ved enten at omsætte de nationale initiativer til en lokal kontekst eller ved at gennemføre supplerede tiltag til gavn for borgerne og virksomheder i kommunen.

Slagelse Kommune har i flere år arbejdet med konkrete klimaprojekter, som også vil fortsætte de kommende år. Vi vil i 2020 ansøge Realdania om at deltage i et nyt DK2020-projekt, som bl.a. vha. baseline og arbejdsredskaber hjælper danske kommuner med at udarbejde klimaplaner, der lever op til målene i Paris-aftalen.

Med dette arbejde, og når vi kender den nationale klimahandlingsplan, kan vi stadfæste et fornyet CO₂-reduktionsmål, som skal gælde for kommunens geografiske område frem til 2030. Vi udarbejder i 2021 en klimaplan, som skal indeholde vores samlede indsats af klimaprojekter, hvormed vi vil nå Paris-aftalens mål.

Handling 2: Energispare- og klimamål for kommunens egen organisation

I 2020 laver vi en statusopgørelse over energiforbruget og CO₂-udledningen fra kommunens egen drift. Med det som udgangspunkt skal vi i 2020 definere et mål for energi- og CO₂-reduktionen frem til 2025. Vi udarbejder en plan for, hvordan vi opnår dette mål gennem energiforbedringer i de kommunale bygninger samt indenfor tjenestekørsel.

På byrådsmødet i november 2019 blev det besluttet, at der i forbindelse med budgetdrøftelser for 2021-2024 skal tages stilling til, om Slagelse Kommune skal blive Klimakommune og Klimakommune Plus+. Klimakommune indebærer, at vi reducerer CO₂-udledningen fra egen drift med 2 % årligt i minimum 5 år.

Vi ønsker også at indgå i demonstrations- og udviklingsprojekter.

Handling 3: Kampagne for Slagelse Kommunes medarbejdere

Vi skal i en kampagne formidle organisationens klima- og miljømål og inspirere kommunens ca. 7.000 ansatte til handling.

For at opnå en målbar effekt skal vi målrette kampagnen til de forskellige medarbejdergrupper. Vi iværksætter kampagnen trinvist for en sektor ad gangen og med opstart i Center for Miljø, Plan og Teknik. Her opsamler vi vores erfaringer og planlægger de næste kampagnedele til flere sektorer og deres decentrale virksomheder. Kampagneindsatsen skal tænkes sammen med bl.a. den nye, bæredygtige indkøbspolitik.

Vi indarbejder også kampagnematerialet i introduktionsforløb for nye medarbejdere.

Handling 4: Klima i planlægningen

Vi definerer emner, som skal indgå i kommuneplanen, så vi på den måde fremmer de klima-rigtige beslutninger om vores arealanvendelse og anlæg. F.eks. vil vi fremme den "bløde" infrastruktur, sikre pladser til elbiler og beskytte lavbundsarealer.

Vi vil undersøge, hvordan lokalplanlægning, som supplement til bygningsreglementet, kan understøtte en bæredygtig udvikling, der rækker ud over etablering af LAR-løsninger. Hvordan kan materialevalg eksempelvis gøre en forskel på CO₂-aftrykket samtidig med, at det fremhæver en flot arkitektur?

Vi vil være strategiske om fortætning og det at bygge højere, der hvor det er hensigtsmæssigt. Vi vil overveje, hvordan vi eksempelvis ved udpegning af bilfrie og grønne zoner kan fremme en dagsorden, som flere ønsker at tage del i.

Handling 5: CO₂ bindes ved skovrejsning

Vi vil indgå i projekter om skovrejsning og fremme skovrejsning på kommunal og privat jord. Skovrejsning er et af de meget effektive virkemidler til at binde CO₂.

Vi gennemfører en kampagne for privat skovrejsning, hvor vi informerer om relevante støtteordninger og om fordele og sidegevinster ved at rejse skov.

Vi øger arealet for de kommunale skove, dels ved at etablere skov på nogle af kommunens nuværende arealer. I forbindelse med kommuneplanrevisionen 2021 udpeger vi hvilke af de kommunale arealer som er særligt egnede arealer for skovrejsning.

Vi understøtter og indgår også i partnerskaber, fx i det lokale foreningsliv, om forskellige skovrejsningsinitiativer.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Klimamål for 2030 og handlingsplan	2021	0,85
2. Energispare- og klimamål for kommunens egen organisation	2021-2025	0-11,9 årligt
3. Kampagne for Slagelse Kommunes medarbejdere	2020-2023	0,42
4. Klima i planlægningen	2021-2023	0
5. CO ₂ bindes ved skovrejsning	2020-2021	0,1

Indsatsområde - Energi

Vi skal opnå en CO₂-neutral energiforsyning i 2030

Handling 1: Udvikling af fremtidens energisystem - en samlet strategisk energiplan

Vi udarbejder i samarbejde med energi- og forsyningsselskaberne en fælles plan for fremtidens energisystem i Slagelse Kommune. Den fælles energiplan skal forfølge visionen om et CO₂-neutralt energisystem.

Blandt emnerne vil være: Reduktion af CO₂-emission bl.a. gennem mindskelse af energiforbruget og udbredelse af lavtemperatur-fjernvarme; Etablering af endnu flere VE-anlæg; Udfasning af naturgas og overgang til VE-gasser i muligt omfang; Etablering af flere varmepumper og Elektrificering af transportsektoren.

Planen skal beskrive, hvordan utidssvarende energianlæg afvikles, og hvordan nye bæredygtige anlæg etableres.

Handling 2: Energitjek Slagelse 2.0 - Energibesparelser i boliger og øvrige bygninger

Vi viderefører og udvikler Energitjek-ordningen så den - udover private boliger - også omfatter alle andre typer bygninger. Der er fortsat et stort potentiale for energibesparelser, særligt i den ældre bygningsmasse. Vi vil sætte ind med en relancering og massiv markedsføring af ordningen.

Energitjek Slagelse har siden 2014 fungeret i et samarbejde mellem Slagelse Kommune og SK Forsyning. I sin nuværende form har ordningen omfattet energivejledning og gratis, uvildige energieftersyn af private boliger.

Handling 3: Inspirations- og oplysningsarrangementer for borgerne

Vi gennemfører løbende - minimum én gang årligt - arrangementer, som formidler viden til interesserede borgere og erhvervsdrivende. Dette bl.a. i form af informationsarrangementer om varmepumper og andre energioptimerende løsninger.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Udvikling af fremtidens energisystem - en samlet strategisk energiplan	2020-2021	0,94
2. Energitjek Slagelse 2.0 - Energibesparelser i boliger og øvrige bygninger	2021-2023	0,6 årligt
3. Inspirations- og oplysningsarrangementer for borgerne	2020-2023	0,1

Indsatsområde - Transport

Vores transport skal udlede mindre CO₂

Handling 1: Udfasning af benzin og diesel i kommunens bilpark og andet materiel

Vi omstiller en del af Slagelse Kommunes egen bilpark til elbiler. Det vil vi gøre både i kraft af det næste større udbud af biler til kommunens kørsel, og i de løbende indkøb og udskiftninger.

El- og/eller hybridbiler skal være det foretrukne valg, hver gang vi indkøber et nyt kommunalt køretøj, og når kørselsbehovet samtidig egner sig til denne omstilling. Vi opretter en pulje til medfinansiering ved køb af el- og/eller hybridbiler.

Det næste større udbud af biler skal ske i 2024, hvor ca. 140 biler skal indkøbes eller leases. Vi vurderer, at en tredjedel af disse vil kunne erstattes med elbiler - eller drevet af en anden alternativ og grøn energiform.

For at vide hvor de mest egnede steder er for omstillingen, kortlægger vi kommunens kørselsbehov og bilpark. I 2020 samler og kobler vi kommunale data om det daglige kørselsbehov, antal biler og ejere af biler. Ligesom vi skal indhente erfaringer fra andre kommuner ift. organisering, finansiering og trinvis omstilling.

Vi omstiller også kommunens Entreprenørservice' materiel til at være eldrevet, idet vi starter med småmaskinerne. Det omfatter bl.a. hækkeklippere, motorsave, buskryddere, pladevibratorer, jordlopper og kompaktorer, som bruges på de kommunale grønne områder. Udover at nedbringe klimaaftrykket, mindsker vi støj og partikeludledning. Vi kan indfase de eldrevne småmaskiner i løbet af 2020 og 2021.

Handling 2: Flere ladestationer til elbiler

Vi udbygger el-lade-infrastrukturen i Slagelse Kommune, da en velfungerende lade-infrastruktur er en forudsætning for omstilling af benzin- og dieselmotorer til elbiler. I tillæg til kortlægning og analyser fra handling 1 (om hvilke dele af den kommunale bilpark som egner sig bedst til en omstilling til elbiler og hvordan dette kan organiseres og finansieres) undersøger og beskriver vi i denne handling forskellige finansierings- og brugsmodeller til en udbygget el-lade-infrastruktur. På den baggrund udarbejder vi en implementeringsplan i 2020. I undersøgelseerne skal indgå en potentiel markedsmodning og udvikling hen imod el-tankstationer.

Til denne handling vurderer vi, at der er mulighed for at opnå medfinansiering fx via EU-støtte.

Handling 3: Eldreven færgetrafik

Vi vil omstille færgedriften i Slagelse Kommune til at være eldrevet. Færgerne og driften af dem er hjemtaget i kommunen. De dieseldrevne færger står for et endog meget stort CO₂-aftryk.

Handlingen er langsigtet, da det næste indkøb af færger forventes omkring 2030. På det tidspunkt vil teknologien være modnet betydeligt. For at nå i mål med at erstatte de gamle færger med el-færger ved næste indkøb af færger, skal vi allerede nu arbejde på at skabe alliancer, som muliggør et større, fremtidigt OPP. Vi forventer også, at der er gode muligheder for medfinansiering via større puljer og fonde.

Handling 4: Grønne forsøg supplerer den kollektive transport

Vi udvikler og afprøver alternative og grønne transportløsninger fra landet og landsbyerne til nærmeste kollektive buslinje. Vi samler data og gennemfører analyser om buslinjenettet, mobilitet og trafik. På den baggrund beskriver vi fremtidsscenerier og tilhørende finansierings- og samarbejdsmodeller. Det gør vi ved at deltage i det EU-støttede projekt "Mobilitet på tværs", som også indebærer vores opgraderede medlemskab i Gate 21.

Projektaktiviteterne supplerer kommunens indsatser på grønne kollektive buslinjer og Trafikprojekt 2020.

Handling 5: Fremme samkørsel på arbejdspladserne

Vi fremmer den organiserede samkørsel i kommunen, herunder som supplement til den kollektive transport og alternativ til den individuelle bilkørsel. Vi har allerede planlagt at lancere samkørselsappen NaboGo som tilbud til borgerne.

I tillæg gennemfører vi en kampagne om organiseret samkørsel rettet mod arbejdspladserne i kommunen. Det vil vi gøre i samarbejde med platform-udbydere, som fx NaboGo.

Handling 6: Test en elcykel – drop bil nummer to

Vi tilbyder elcykler på prøve til borgerne i Slagelse Kommune. Andre kommuner har haft gode erfaringer med, at en elcykel i mange familier kan erstatte bil nummer to, hvilket både vil gavne miljøet, sundheden og velværet. Med tiltaget kan borgerne teste den lånte elcykel i tre måneder, hvilket vil lette beslutningen om at investere i egen elcykel. Vi tilbyder ordningen i foreløbigt to år.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Udfasning af benzin- og diesel i kommunens bilpark og maskiner	2020-2024	5
2. Flere ladestationer til elbiler	2020-2024	2
3. Eldreven færgetrafik	2021 etablere samarbejder 2030 indgå i større udbud	Usikkert
4. Grønne forsøg supplerer den kollektive transport	2020-2023	0,82
5. Fremme samkørsel på arbejdspladserne	2020-2021	0,05
6. Test en elcykel – drop bil nummer to	2020-2022	0,2

Indsatsområde - Landbrug

Vi samarbejder med landbruget om at binde CO₂, spare energi og gavne klima og natur

Handling 1: Lavbundsjord og lavbundsarealer

Vi vil indgå i projekter, hvor lavbundsjord og lavbundsarealer lægges om til ekstensiv drift samtidig med, at vandstanden hæves. Herved vil der over årene bindes CO₂ i jorden. Omlægningen vil endvidere medføre, at der sker en reduktion i udledningen af kvælstof. Når driften af landbrugsjorderne ekstensiveres, fremmes også naturens kvalitet. Multifunktionel jordfordeling kan komme på tale til gavn for arrondering af landbrugsejendomme samt andre hensyn.

Handling 2: Grundvands-, klima- og naturinteresser forbindes

Vi tænker klimainteresser og naturforbedring ind i de dialoger, der skal tages med lodsejerne i forbindelse med indsatsen for at beskytte grundvandet i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og indsatsområder. Når der indføres sprøjtefrie zoner omkring drikkevandsboringerne og eventuelt i prioriterede indsatsområder, vil vi undersøge mulighederne for, at områderne kan ekstensives med etablering af græsningsområder.

Målet er, at vi udover grundvandsbeskyttelse samtidig får skabt bedre betingelser for flora og fauna, bundet kulstof i jorden og mindsket udvaskning af kvælstof fra arealerne. Vi vil derfor gå tværfagligt til værks i grundvandsindsatserne.

Handling 3: Dialogtilsyn om bæredygtighed

Vi laver prøvehandling med dialogtilsyn om bæredygtighed på husdyrbrug og gartnerier. Dialogtilsynet kan omhandle emner som fx energi i bygninger, afgang af gylle og recirkulering af ressourcer. Udbyttet for landbrugene er at få opmærksomheden på, hvilke områder af bedriften, der kan optimeres og hvor ressourcerne kan udnyttes bedre. For Slagelse Kommune er formålet at afklare, hvordan kommunen kan være den bedste medspiller og hjælpe erhvervet med at opnå sin vision om klimaneutralitet i 2050.

Handling 4: Energigennemgange i miljøgodkendelser

Vi vil i miljøgodkendelser til IE-husdyrbrug stille vilkår om, at der skal foretages en energigennemgang af husdyrbruget hvert 10. år af en uafhængig energirådgiver.

Energigennemgangene kan både føre til besparelser for den enkelte landmand og mindske CO₂-udledningen fra aktiviteterne på bedriften.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Lavbundslande og lavbundsarealer	2020-2024	Usikkert
2. Grundvands-, klima- og naturinteresser forbindes	2021-2024	2
3. Dialogtilsyn om bæredygtighed	2021-2023	0,15
4. Energigennemgange i miljøgodkendelser	2020-2024	0

Tema - Biodiversitet

Op mod en million arter er truet af udryddelse på verdensplan, og aldrig før er det gået så hurtigt med at udrydde plante- og dyrearter på Jorden. Det er konklusionen fra den sidste FN-rapport om biodiversitetens tilstand globalt.

Ved biodiversitet forstås mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismene indgår i. Biologisk mangfoldighed omfatter såvel variationen inden for og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.

Biodiversitetskrisen er et udtryk for, at mangfoldigheden af vilde, naturligt hjemhørende arter af planter og dyr er stærkt på retur på såvel globalt som nationalt plan.

I Danmark er omkring 2000 arter truede og 95 % af vores naturtyper er i ugunstig bevaringsstatus. Danmarks sidste rapportering til EU om, hvordan det går med de EU-beskyttede naturtyper og arter viser, at der ikke har været nogen fremgang siden 2013, og at den danske natur er i krise. Vi vil i Slagelse Kommune gøre vores til at vende denne udvikling. Derfor ser vi på, hvordan vi kan sætte kommunens egne arealer i spil og med dette udgangspunkt inspirere andre til at give mere plads til naturen og øge biodiversiteten.

Regeringen har i 2019 igangsat arbejdet for at lave en natur- og biodiversitetspakke, som svar på den nuværende naturkrise. Der er et ønske om mere urørt skov, flere sammenhængende naturarealer og mere vild natur. Ved at sætte gang i en intensiveret indsats for biodiversitet gør Slagelse Kommune klar til at gribe bolden, når regeringen sætter initiativer i gang for at hjælpe den pressede danske natur.

Vores indsats for biodiversitet i bæredygtighedsstrategiens handlingsplan har til formål at skabe bedre betingelser for vilde planter og dyr, som er trængte i skovene, det åbne land, i bymiljøerne og langs vejene. Dvs. arter som er i tilbagegang, ualmindelige eller sjældne som følge af forringede eller manglende vokse- og levesteder.

Indsatsen for biodiversitet skal først og fremmest opnås ved naturlig indvandring af dyre- og plantearter og naturlig udvikling af områderne (succession). Den naturlige succession skal fremmes på arealer, hvor der er potentiale for, at der med en ændret vedligeholdelse kan udvikles en naturligt tilknyttet flora og fauna.

Indsatsen har følgende bærende principper:

Flere leve- og voksesteder

Større sammenhæng

Naturlig succession

Naturvenlig pleje og drift

Færre næringsstoffer og bekæmpelsesmidler

Flere vådområder

Mere dødt ved (træmasse)

I handlingerne vil vi samarbejde med både grønne organisationer, landbrugsorganisationer, erhverv, institutioner og borgere.

Hvad står vi på

At arbejde med biodiversitet og vores natur er en del af Slagelse Kommunes daglige arbejde flere steder i organisationen. Vi arbejder løbende med at sikre og styrke den eksisterende, værdifulde natur på både egne og private arealer. Indsatserne i handlingsplanen bygger ovenpå og integreres i

det igangværende arbejde og sætter fokus på biodiversitetsindsatsen på tværs af kommunens organisation.

Nedenfor opstiller vi eksempler på den igangværende indsats for vores natur i Slagelse Kommune:

- Natura 2000: Sikring og forbedring af vilkårene for de arter og naturtyper, der er udpeget under Natura 2000-områderne og fx bekæmpe rynket rose i områderne
- Omlægning til pesticidfri drift af kommunale områder i videst muligt omfang
- Udarbejdelse af politikker, fx: Park- og Naturpolitik, udviklingsstrategi for Slagelse Kommunes eksisterende og nye skove, strategi for fritstående træer
- Naturforum og foreninger: Lokale interesseorganisationer bidrager til kommunens arbejde og laver tiltag, som fx rovfuglekasser og formidling til institutioner om natur
- Formidling og oplevelse af naturområder
- Udvidelse af naturarealer, etablering af vandhuller samt græsnings- og høslætarealer, pleje af fortidsminder og at skabe sammenhæng mellem eksisterende, værdifulde naturområder
- Beskyttelse af særlige arter, fx markfirben på vejskrånninger eller padder hos private lodsejere
- Naturparkprojekt

Tværgående indsats

Tværgående handling: Formidling og inspiration

Vi vil formidle Slagelse Kommunes indsats for biodiversiteten og inspirere borgere og virksomheder til, hvad de selv kan gøre. I Slagelse Kommune tager vi ansvar for biodiversitetskrisen og inspirerer andre til at gøre det samme. Vi skal synliggøre det eksisterende arbejde for biodiversiteten og de nye tiltag ved at skabe en sammenhængende formidling.

Formidlingen af tiltagene for øget biodiversitet er vigtig, da ændringerne vil være synlige for mange borgere, og erfaringer viser, at der er stor opmærksomhed på ændringer i driften af de grønne områder.

Det skal være tydeligt, hvorfor og hvad kommunen gør for at give naturen mere plads – og hvad borgeren, landmanden, virksomheden eller institutionen selv kan gøre for at give naturen mere plads på deres arealer.

Vi iværksætter kampagner, fx med inspiration til haveejere, vi afholder dialogmøder med lokalrådene og informationsmøder de steder, hvor vi ændrer driften.

Handling	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Tværgående: Formidling og inspiration	2021-2023	0,71

Indsatsområde - Mere natur i egen drift

Vi giver mere plads til naturen i drift og pleje af kommunale arealer

Handling 1: Mere natur i vejkanterne

Vi udpeger vejkanter, hvor vi indfører driftsformer, der forbedrer naturværdierne og biodiversiteten. I budgetaftalen 2019 er der afsat midler til biodiversitet i vejkanter. Vejkanternes vælges ud efter en grovsortering, hvor vejkanter, der er smalle, har svære oversigtsforhold eller ligger nær frøgræsmarker sorteres fra. Der skal laves en biologisk registrering af de tilbageværende strækninger. Det gør vi for at sikre, at indsatsen med ændret drift målrettes og gør en forskel for biodiversiteten.

I 2020 starter vi op på en række forsøgsstrækninger. Når vi har fået erfaring med forskellige plejeteknikker, arbejdes vi videre frem mod en differentieret slåningsstrategi for kommunens veje.

Vejkanterne har potentiale for at gøre en stor forskel for at hjælpe de pressede arter, og en blomstrende vejkant har også stor oplevelsesværdi. Strækningerne kan fungere som vigtige korridorer, hvor planter og insekter kan sprede sig fra naturområde til naturområde.

Handling 2: Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder

Vi vil give naturen en større rolle i byerne til gavn for biodiversiteten og borgernes oplevelser. I bymiljøet kan man bruge forskellige værktøjer til at øge biodiversiteten, bl.a. lave naturlige vådområder, insekthoteller og bruge hjemmehørende frø og planter de steder, hvor der ikke er noget oprindeligt natur at bygge på. Det kommer til at ændre udtrykket fra velfriserede græsplæner til flere vilde områder.

De første år afprøver vi forskellige naturgreb på grønne områder i byerne. På den måde indfører vi mere bynatur ved ændret drift og gradvis ændring af anlæg hen imod flere hjemmehørende arter og beplantning, der tilbyder levesteder for planter og smådyr.

Flere levesteder i byerne giver plads til mere natur, og tilbyder mere varierede naturoplevelser i byerne. Byens parker og grønne arealer er oplagte formidlings- og inspirationslaboratorier, som indbyder til at undersøge naturen og opholde sig udendørs.

Handling 3: Mere natur i landsbyerne

Vi vil bringe mere vild natur ind i landsbyerne, som for de flestes vedkommende har et stort potentiale. En del af kommunens landsbyer har fællesarealer og gadekær, der i dag ofte består af trimmede græsarealer. Kommunen drifter arealerne efter dialog med landsbyerne. Vi skal i denne dialog arbejde for at få skabt flere levesteder for insekter.

Vi ønsker at samarbejde om rømmede grunde i landsbyerne, hvor grundejerne har fået støtte fra Slagelse Kommunes landsbyfornyelsespulje til at få revet et gammelt hus ned. De tomme grunde er en mulighed for at give plads til natur, fællesskab og aktivitet for landsbyen, inden noget nyt evt. skal bygges op.

I landzonen ser vi i højere grad mulighed for at indføre natur end i byområderne, og hvis arealerne har størrelse til det, kan der etableres græsning.

Handling 4: Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur og skov

Vi vil udvikle kommunale skove til mere naturrig skov. Det betyder, at vi udlægger arealer til urørt skov, hvor naturen kan udvikle sig på dens egne præmisser til gavn for biodiversiteten. Der skal på alle skovarealer være fokus på at øge mængden af dødt ved (både stående og liggende), ligesom vi vil se på muligheder for at skabe naturlige vådområder, lysåbne områder og udvikle skovbrynene. Vi vil skabe områder, hvor folks rekreative færden kan foregå og herved også skabe lommer, hvor

natur og dyr kan have plads og ro. Vi er også opmærksomme på at sikre de kulturspor og fredede kulturminder, der findes i skovene.

I 2020 udarbejder vi en skovudviklingsplan, som bygger oven på den naturregistrering i de kommunale skove, som er foretaget i løbet af 2019. I skovudviklingsplanen vil der blive taget stilling til ambitionerne for skovrejsning på de kommunale arealer, og om de kommunale skove fortsat skal kunne bidrage med træ til fremtidens byggeri og energiproduktion.

Vi undersøger også mulighederne for at udpege nye arealer til skovrejsning og natur. Vi ser på, om kommunen ligger inde med ubebyggede arealer, der er for små til bortforpagtning eller udstykninger til erhverv eller boliger. Der skal også ses på, om større arealer skal tages ud til natur og skovrejsning, bl.a. i forbindelse med en kommende pesticidpolitik, og når vi skal gennemføre indsatser for grundvandet i de boringsnære beskyttelsesområder og prioriterede indsatsområder.

Nye arealer til natur og skov vil både give flere levesteder og nye rekreative områder til kommunens borgere.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Mere natur i vejkanterne	2020-2023	0,38
2. Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder	2020-2023	2,38
3. Mere natur i landsbyerne	2021-2023	0,6
4. Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur og skov	2020-2023	0,33

Indsatsområde - Mere natur i kommunens planlægning

Vi tænker naturen med fra start, når vi planlægger i Slagelse Kommune

Handling 1: Naturen som et aktiv i lokalplanlægningen

Vi vil præcisere, hvordan natur kan tænkes ind i lokalplanlægningen. Vi vil gerne inspirere bygherre til at tilgodese biodiversitet og naturen, når der bygges nyt.

Når vi laver lokalplaner, der arbejder med naturen som et aktiv, giver det os mulighed for at tænke langsigtet på eksempelvis spredningskorridorer. Plads til naturen rummer også plads til byens borgere og giver flere attraktive grønne fællesarealer og mulighed for at bevæge sig i grønne kiler.

Handling 2: Natur langs nye veje og cykelstianlæg

Vi tænker biodiversitet ind fra start, når vi anlægger nye veje og cykelstier, så vejkanterne i fremtiden planlægges så hensigtsmæssigt som muligt for mere biodiversitet.

Ved nyanlæg har vi god mulighed for at skabe bedre betingelser for den næringsfattige natur, som vi gerne vil give plads til i vejkanterne. Det vil give levesteder og mere attraktive vejkanter. De områder med råjord, som opstår ved nyanlæg, efterlades enten til succession, eller der udsås frø fra vilde planter efter følgende kriterier: Ved anlæg i landzonen vil naturlig succession være udgangspunktet, men udsåning af lokalt høstede frø kan være et alternativ. I byområderne kan udsåning af regionalt høstede frø være et alternativ.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Naturen som et aktiv i lokalplanlægningen	2020-2021	0,17
2. Natur langs nye veje og cykelstianlæg	2021-2023	? og 0,05

Indsatsområde - Naturen som gevinst for velfærdsområdet

Flere borgere skal nyde godt af naturens ro og vildskab

Handling 1: Dialog med forvaltning og institutioner om ændring af de grønne arealer

Vi vil i samarbejde med institutioner og aktører fra områderne for velfærd og uddannelse give plads til natur og ro tæt på borgerne i kommunen. Brugerinvolvering er et centralt element i indsatsen. Når vi fx omdanner et tætklipet græsareal ved et plejehjem til et vildere grønt område, kan det give omgivelser, der inspirerer til både ro og aktivitet i naturen. Mere natur i de grønne områder skal fungere som læringsrum for børn og unge og understøtte pædagogiske tiltag. Naturens terapeutiske effekt kommer helt tæt på borgerne og skaber værdi, når brugerne af arealet selv er med til at forme, hvad det skal rumme.

En dialog med interessenter fra Center for Sundhed og Ældre, Handicap og Psykiatri, Arbejdsmarked og Integration og Børn og Unge har vist, at der generelt efterspørges flere grønne områder, der er vilde, tilbyder stilhed og ro samt mulighed for rekreativ udfoldelse tæt på institutionerne.

Vi afsætter et rammebeløb til at understøtte konkrete projekter. Der er aktuelt to konkrete projekter i støbeskeen, som vi tager fat i som de første. Den ene projektidé handler om at udarbejde en helhedsplan for de samlede udearealer ved et bosted på Specialcenter Slagelse og de nærliggende daginstitutioner, skoler og plejehjem. Målet er at øge biodiversitet, nedbringe vedligeholdelsesomkostninger og styrke forudsætningerne for brugernes trivsel og udvikling. Den anden projektidé handler om at udvikle "Livshaven" i Slots Bjergby, hvor et kommunalt areal skal omdannes til et krible-krable eksperimentarium med vild natur, som skal skabe rammer for læring om biodiversitet.

Handling	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Dialog med forvaltning og institutioner om ændring af de grønne arealer, herunder - projekt på ACV - projekt Livshaven	2021-2023	1,5

Indsatsområde - Mere natur i det åbne land

Vi øger biodiversiteten i naturområderne i det åbne land

Handling 1: Mere natur i det åbne land

Vi vil løbende afsøge muligheder for at indgå frivillige aftaler med lodsejere om en indsats, der skal gavne biodiversiteten. Derved fremmer vi anlæggelse af vådområder, hegning til kreaturer, omlægning af nye arealer til natur, og forbedringer af vandløbenes fysiske forhold.

Indsatsen retter sig typisk mod arter som er truede, sjældne eller i tilbagegang. Der er fokus på at skabe sammenhæng mellem naturarealer med udgangspunkt i Grønt Danmarkskort.

Denne indsats for større biodiversitet skal ses som et supplement til den lovpligtige indsats, der varetages gennem Natura 2000-handleplanerne og vandområdeplanerne.

Størstedelen af de beskyttede vand- og naturområder i Slagelse Kommune ligger på private ejendomme i det åbne land. Her findes et rigt plante- og dyreliv i moser, ferske enge, strandenge, overdrev, søer og vandløb. Mange arter er dog i tilbagegang, fordi leve- og voksestederne er blevet færre eller forringede.

Handling	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Mere natur i det åbne land	2021-2022	0,33

Tema - Ressourceforbrug og cirkulær økonomi

En stadig stigende velstand i verden betyder, at vi har et stort forbrug af naturressourcer. Det betyder også, at vi skal se med mere kritiske øjne på vores forbrug. Cirkulær økonomi handler om at gøre væksten bæredygtig.

Derfor er der hårdt brug for, at vi begynder at praktisere den cirkulære økonomi. Det vil sige den tankegang, hvor vi cirkulerer flest mulige materialer i samfundet frem for at tage nye fra jordens lager. Og hvor vi anvender bæredygtige råvarer eller fornybare ressourcer, der til stadighed kan dannes på ny i naturen.

Slagelse Kommune forvalter og sætter enorme ressourcer i omløb og har dermed et stort ansvar for og indflydelse på en ansvarlig styring og håndtering af disse. I Slagelse Kommune ønsker vi derfor at agere foregangseksempel for vores borgere og virksomheder, når vi er med til at omstille samfundet til et mere ressourceeffektivt samfund, hvor mere bliver genanvendt eller genbrugt. Vi vil skabe rammerne for mere bæredygtige forbrugsmønstre hos brugerne, herunder ved at reducere affaldsmængden og tilskynde til genbrug. På samme måde vil vi efterspørge effektive og bæredygtige produktionsmetoder og forsyningskæder hos industrier og virksomheder, som vi samarbejder med.

I kommunens budgetaftale 2019 er FN verdensmål 12 om ansvarligt forbrug og produktion nævnt som et særligt fokusområde. Det betyder, at vi skal leve op til vores ansvar for bl.a. at forvalte naturressourcer på bæredygtig vis, at minimere madspild og at reducere mængden af affald, der skabes, via forebyggelse og genanvendelse.

I de fire udvalgte indsatsområder; indkøb, byggeri, fødevarer samt affald og genanvendelse, spiller vi som kommune en afgørende rolle i den cirkulære omstilling og kan samtidig bygge ovenpå de erfaringer, som vi allerede har gjort os.

Slagelse Kommune køber årligt ind for 1,5 mia. kr., hvorfor det er af stor betydning, at vi efterlever en bæredygtig indkøbspraksis. Som kommune hører vi til kredsen af Danmarks største bygherrer og skal derfor være aktive i at nedbringe de 37 % af affaldet i Danmark, som er byggeaffald. 80 % af en bygnings klimaaftryk står materialerne for, og her arbejder vi også for at reducere klimabelastningen fra det kommunale byggeri.

I den kommunale forvaltning og især på velfærdsområdet tilberedes store mængder mad. Vi er allerede nået langt i prioriteringen af de økologiske fødevarer. Vi skal fastholde denne udvikling, lære også at prioritere de klimarigtige fødevarer, og vi skal gå foran i at nedbringe madspild. Som aktør i affaldshåndteringen har Slagelse Kommune mange gode effekter mellem hænderne. Vi er tæt på borgerne og vi kan facilitere samarbejder, også med private aktører. Med indsatser indenfor øget genbrug, reparation og deleøkonomi skal vi reducere CO₂-udledningen og skabe økonomisk værdi.

Hvad står vi på

I Slagelse Kommune har vi igennem mange år arbejdet med at forvalte ressourcerne ansvarligt og effektivt. Vi har omstillet os til at anvende flere bæredygtige råvarer og fornybare ressourcer og vi har taget initiativer til at reducere affald og øge genanvendelse.

Handlingsplanen og indsatsområderne bygger videre på det arbejde, der allerede er i gang internt i kommunen, med samarbejdspartnere og i lokalområdet.

Nedenfor skitserer vi nogle af de resultater og indsatser, der ligger til grund for eller løber parallelt med denne handlingsplan:

- Bæredygtighed i indkøbspolitikken: Vi indskrev i 2014 en hensigt om at miljøhensyn skal indgå i indkøb af varer og tjenesteydelser (sammen med øvrige parametre såsom pris, kvalitet mv)

- Cirkulært byggeri: Vi har i EU regionalfondsprojektet Grøn Vækst i Byggeriet 2016-2019 arbejdet med cirkulært byggeri. Vi har samarbejdet med det lokale byggeerhverv og har i vores byggherreorganisation samlet erfaringer med, hvad der er afgørende for at nå resultatet om et cirkulært byggeri
- Økologi og mindre madspild i kommunale køkkener: Vi implementerede i 2012 et økologiprojekt i de større kommunale køkkener og kantiner. Projektet indebar også kompetenceudvikling af køkkenpersonalet
- Mindre affald og mere genanvendelse: Vi har i samarbejde med AffaldPlus fulgt og deltaget i initiativer til at producere mindre affald og øge genanvendelsen
- Affaldssortering: Vi har i vores Entreprenørservice foretaget flere mindre forsøg henimod en øget sortering af affaldet i det offentlige rum.

Indsatsområde - Bæredygtige indkøb

Vi er en ansvarlig indkøber, der handler bæredygtigt

Handling 1: Ny bæredygtig indkøbspolitik

Vi reviderer i 2020 vores indkøbspolitik, så vi via vores udbud og indkøb nedbringer kommunens miljø- og klimabelastning. Hermed sætter vi barren for, hvor bæredygtigt vores forbrug er, da vi via indkøb kan præge leverandører af varer og tjenesteydelser i en mere bæredygtig retning.

Ved nye indkøb skal vi have fokus på hele livscyklussen i produktet eller servicen. Det vil sige, at vi baserer vores indkøbsbeslutninger på betragtninger af de totale omkostninger, der er forbundet med produktet eller ydelsen frem for indkøbsprisen alene. Ligeledes vurderer vi så vidt muligt produktets eller ydelsens miljøbelastning set igennem hele livscyklus.

For kommunens decentrale indkøb, som bruger vores e-handelsplatform, beskrives vejledning som skal opfordre til bæredygtige indkøb.

Handling 2: Medlemskab af Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb

Vi forpligter os til at følge fælleskommunale, grønne indkøbsmål. Det gør vi ved at være aktivt medlem af Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb (POGI) fra 2020. POGI er et fællesskab af kommuner, regioner og offentlige organisationer, der vil fremme bæredygtige løsninger og købe grønt ind. Som medlem er Slagelse Kommune med til at udvikle fælles grønne indkøbsmål, og forpligter sig samtidig til at følge disse.

Det betyder, at kommunens indkøb kommer til at leve op til en række kriterier og anbefalinger til miljømærkning af produkter, herunder Svanemærket og EU-blomsten. Og at vi stiller krav om totaløkonomiske beregninger som tildelingskriterium frem for den rene indkøbspris. POGI vil også være en god platform til at finde sammen i fælleskommunale grønne indkøb.

I 2020 udarbejder vi en handlingsplan, som beskriver, hvilke indkøbsmål vi skal have implementeret hvornår.

Handling 3: Trinvis udfasning af plastik-engangsemballage i Slagelse Kommune

Vi reducerer plastaffald ved at undgå indkøb af engangsemballage i plast. Vi starter med en fuldstændig udfasning af engangsplastservice i de administrative kantiner og køkkener, og tager udgangspunkt i de engangsplastprodukter som forbydes gennem EU's engangsplastdirektiv pr. 1. januar 2021. Vi skal kommunikere vores indsats til bygningsbrugerne, så alle forstår baggrunden og ved, hvordan de kan hjælpe til.

I anden omgang iværksætter vi udfasningen i resten af organisationen, inkl. de decentrale enheder. Det støtter vi op om ved at oprette en pulje, som skal dække merudgiften til alternativer til plastservicen.

Plastaffald ender hovedsagelig i affaldsforbrændingen, som er det laveste niveau i affaldshierarkiet. Da Slagelse Kommune ønsker at være en bæredygtig organisation, er det vigtigt at sende et signal til medarbejdere og besøgende på vores rådhus, i forvaltningerne, på skoler og i institutioner om, at vi ikke er storforbrugere af engangsemballage og -service.

Handling 4: Bæredygtighedskompetencer til lokale leverandører

Som led i den kommende indkøbspolitik kommer vi til, i vores udbud, at stille krav til vores leverandører om bæredygtige varer og tjenesteydelser. Vi skal trænes i at stille de bæredygtige krav, og vi ønsker også at støtte de lokale leverandører til at være klar til at kunne byde på de kommunale opgaver.

Derfor afholder vi workshops og seminarier om bæredygtighedskrav i kommende udbud for lokale leverandører. Det gør vi i samarbejde med Slagelse Erhvervscenter.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Ny bæredygtig indkøbspolitik	2020-2021	0
2. Medlemskab af Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb	2020-2023	0,11
3. Trinvis udfasning af plastik-engangsemballage i Slagelse Kommune	2020-2022	0,6
4. Bæredygtighedskompetencer til lokale leverandører	2020-2021	0,05

Indsatsområde - Bæredygtigt byggeri

Vi mindsker CO₂-afstrykket fra vores bygge- og anlægsopgaver og genanvender flere materialer

Handling 1: Bæredygtigt og cirkulært nybyggeri

Vi vil bygge cirkulært i nybyggeri, idet vi bygger på resultaterne fra projektet Grøn Vækst i Byggeriet. Det indebærer byggeri med høj procent af genanvendte og genbrugte materialer. Ved at anvende totaløkonomiske beregninger og livscyklusberegninger skal byggeriet både på kort og lang sigt påvise en betydelig CO₂-besparelse. Yderligere skal vi med nye processer til kvalificering af byggeriet opnå både organisatorisk læring, optimeret anlægsstyring og merværdi for brugerne af det færdige byggeri.

Vi vil også samle erfaringer i at bygge nye bygninger og anlæg bæredygtigt på andre måder, end at recirkulere materialer.

Vi vil opføre en ny daginstitution på Ndr. Ringgade i Slagelse som cirkulært byggeri. Og vi vil afprøve og implementere videre aspekter indenfor bæredygtigt byggeri (herunder verdensmål) i Ny Trelleborg-projektet (museumsbygningen og udstilling); det samme gør vi, når vi anlægger højvandssikringen af Korsør by.

Handling 2: Cirkulær renovering

Vi udpeger i 2020 en case for cirkulær renovering, som vi kan starte op i 2021. Vi skal planlægge renoveringen med høj grad af genbrug og genanvendelse indenfor matriklen, når vi nedtager materialer og udskifter klimaskærmsdele. Samtidig skal vi opnå definerede merværdier som fx moderne lærings- eller arbejdsmiljøer, forbedret indeklima og understøttelse af sunde vaner m.v.

Handling 3: Cirkulær nedrivning

Vi vil gøre os klar til at være en del af fremtidens byggeri, hvor byggematerialerne kommer til at cirkulere. Vi udpeger og stiller krav til cirkulære nedrivninger, som organiseres, så de giver samarbejdspartnerne erfaring og kompetencer, herunder om nye forretningsmodeller.

I samarbejde med BoligKorsør nedrives et antal boligblokke cirkulært. Vi foretager en selektiv nedrivning på baggrund af ressourcekortlægning og materialepas med henblik på at kunne genanvende byggematerialerne i kommunalt regi. Projektet skal give kompetencer til både erhvervsliv, kommune og boligselskab, hvor erfaringerne beskrives i en case for pålagte nedrivninger i det almene byggeri ifm. ghettoplanerne. Projektet kan tidligst startes i 2023, men der indledes dialog om projektet i 2021.

Vi arbejder desuden på at stille krav om cirkulær nedrivning, når byfornyelsesmidler bevilges til privatpersoner. Vi starter dette op i 2020 og stiller kravene foreløbigt til og med 2022.

Handling 4: Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv

Vi vil sikre, at Slagelse Kommune i fremtidens bæredygtige byggerier også kan samarbejde med kompetente virksomheder i nærområdet.

Bæredygtigt byggeri fordrer nye måder at gøre tingene på og på investeringer up front, når den komplekse praksis skal planlægges og ledes. Slagelse Kommune har taget de første skridt til at kunne efterspørge bæredygtigt byggeri i sin bygherreorganisation som en del af projektet Grøn Vækst i Byggeriet. Vi skal fortsætte arbejdet med at træne vores efterspørgsel sammen med de lokale leverandører.

Vi afholder en til to workshops/seminarier om fremtidige samarbejder og ønskede kompetencer vedr. bæredygtigt og cirkulært byggeri i samarbejde med Slagelse Erhvervscenter og Samarbejdsudvalget for kommunale bygge- og anlægsopgaver.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Bæredygtigt og cirkulært nybyggeri i Slagelse	2020-2021	2
2. Cirkulær renovering	2021	0,2
3. Cirkulær nedrivning	2020-2025	2
4. Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv	2020-2023	0

Indsatsområde - Fødevarer

Vi reducerer madspild og øger andelen af økologi og klimavenlig mad i kantiner

Handling 1: Bæredygtige kantiner i kommunen

Vi vil have mere økologi, mindre madspild og vi skal nedbringe CO₂-aftrykket i de køkkener, som forplejer kommunens administration og ældreområdet. Vi er nået langt med økologiprocenten i kantinerne, men økologien skal højnes yderligere, ligesom vi skal kunne dokumentere (endnu) mindre madspild og servere klimavenlig mad. De første to år sætter vi ind i køkkenerne for de administrative kantiner.

I de fire kantiner for den kommunale administration vil vi implementere en tilmeldingsordning, sådan at køkkenerne bedre kan forudsige, hvor meget mad der skal tilberedes. Dermed tilpasser vi madudbuddet med efterspørgslen på dagsbasis. På den måde kan vi drive køkkenerne mere effektivt og opnå de målsætninger, vi sætter os: Mere miljø- og klimavenlig mad, mere økologi, mindre madspild, flere vegetabiliske og lokale fødevarer, samt mindre brug af engangsemballage.

Vi synliggør vores performance på de opsatte mål ved lavpraktiske værktøjer, som passer i køkkenpersonalets daglige rutiner. Vi formidler status og resultater til brugerne på daglig basis og inspirerer til hvad hver enkelt selv kan gøre, på arbejdspladsen og i det private.

Handling 2: Kompetencer til bæredygtige køkkener

Vi afholder workshops og kompetenceudviklingsforløb for kommunale køkkenmedarbejdere om bæredygtigt madindkøb og tilberedning – herunder inspiration til minimering af madspild, mindre brug af kød, og hvordan dette kan spille sammen med økologien.

De første to år starter vi denne indsats i køkkenerne til kantinerne for den kommunale administration. Vi formulerer anbefalinger, så de gode råd og rutiner kan udbredes til andre enheder, evt. igennem ambassadører, hvor der laves mad enten sammen med brugerne eller i decentrale kantiner.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Bæredygtige kantiner i kommunen	2020-2021	0,1
2. Kompetencer til bæredygtige køkkener	2020-2021	0,14

Indsatsområde - Affald og genanvendelse

Vi producerer mindre affald, sorterer mere og genbruger mere

Handling 1: Plusbutik, reparationscafé og genbrugsbyggemarked

Vi samarbejder med AffaldPlus om at etablere en Plusbutik, reparationscafé og et genbrugsbyggemarked i Slagelse. I Næstved Kommune er modellerne herfor velafprøvede, hvor de er tilknyttede AffaldPlus' genbrugspladser. Vurderingen er, at forudsætningerne for succesfuld drift af faciliteterne er til stede i Slagelse Kommune.

Vi undersøger også muligheden for at indtænke socialøkonomisk virksomhed i tiltaget.

Handling 2: Kompetenceudvikling om direkte genbrug

I samarbejde med AffaldPlus og almene boligselskaber afholder vi kompetenceudviklingsforløb om at udtage storskraldsemner til direkte genbrug. Forløbet tilbydes storskraldsindsamlere og ejendomsfunktionærer.

Handling 3: Affaldssortering i det offentlige rum – skridt for skridt

Vi afprøver og indfaser affaldssortering i det offentlige byrum, på grønne arealer og i forbindelse med lokale arrangementer. Borgere har efterspurgt muligheden for affaldssortering i det offentlige rum, hvor de møder skraldespande, der er drevet kommunalt. Borgerne er bekendte med sortering i fire fraktioner fra deres egen husholdning og møder desuden samme sortering på kommunens Blå Flag-strande. Derfor vil vi indkøbe containere til sortering i fire fraktioner og her stille krav til anvendelse af KL's standardpiktogrammer til affaldssortering. Vi afprøver også sensorer i de affaldsbeholdere, som står i yderområder, da det kan spare på transporten, når beholderne skal tømmes, hvorved vi reducerer CO₂-udledningen.

Kommunen har en driftsopgave i at bortskaffe affald på kommunale arealer, og kan være samarbejdspartner til f.eks. erhvervsforeninger, eventarrangører eller grundejerforeninger. Derfor vil vi kombinere samarbejdet om affaldssortering med ovenstående aktører med fx informationstjeneste eller terrorsikring til arrangementer. Vi vil indgå aftaler med event- og festivalarrangører for at sikre affaldssortering i det offentlige rum ved årligt tilbagevendende begivenheder i kommunen. Vi indfører også fuld affaldssortering til de arrangementer, vi selv afholder. Da der kommer nye miljø- og sorteringskrav og nye Nationale Affaldsplaner i 2020, vil vi gerne frembringe data og formulere mulige indsatser for at være klar, når de politiske udmeldinger kommer. Dette indebærer at kvantificere affaldsmængderne i fraktioner.

Handling 4: Projekt bæredygtighed på hjul – en mobil informationstjeneste for borgere

Vi vil sammen med, og overfor de almene boligselskaber iværksætte et pilotprojekt om en mobil informationstjeneste om affaldssortering, genbrug og reparationer. Formålet er at nå ud til borgere, som ikke af egen kraft opsøger information om emnet. Dels skal målgruppens forståelse for affald som ressource højnes, dels skal affaldssorteringen forbedres på steder, hvor den i dag er mangelfuld. Som det første gennemfører vi en behovsanalyse for det mobile informationscenter.

Informationstjenesten kan drives og afprøves i AffaldPlus-regi. Mulige andre samarbejdspartnere kan være uddannelsesinstitutioner.

Handling 5: Cirkulært kontorinventar i den kommunale organisation

Vi vil genbruge kontorinventar og undgå at smide en stor mængde emner ud, som vi gør i dag. Det skal vi opnå ved at implementere en helt ny model, som har fokus på standardisering, effektiv styring samt vedligehold og reparationer af vores kontorinventar. Med dette skal vi agere klimarigtigt, reducere affald og opnå økonomiske besparelser.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Plusbutik, reparationscafé og genbrugsbyggemarked	2020-2022	0
2. Kompetenceudvikling om direkte genbrug	2020-2021	0,15
3. Affaldssortering i det offentlige rum – skridt for skridt	2020-2021	0,7
4. Bæredygtighed på hjul	2020-2021	0,2
5. Cirkulært kontorinventar i den kommunale organisation	2020-2021	0,31

Gennemgående for hele strategien

Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger

Handling: Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger

Vi skal løbende have overblik over fremdriften på indsatsområder og handlinger i denne plan. Det gør vi ved at indhente status fra tovholderne for handlingerne hver tredje måned. I tillæg udarbejder vi med passende interval en samlet status for handlingsplanen og en vurdering af effekterne. Den formidler vi internt i organisationen og til omverden.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger	2021-2023	0,39

FN's verdensmål i budgetaftalen 2019

Slagelse Kommune vil arbejde med FN's verdensmål, som skal fylde mere i den politiske styring af kommunen. De 17 verdensmål skal ses under ét, men der er i budgetaftalen 2019 sat særligt fokus på følgende verdensmål: 6, 12, 13, 15 og 16.

Vi arbejder med:

Verdensmål 6: Rensning af spildevand

Vi igangsætter et pilotforsøg i samarbejde med SK Forsyning som en del af EU-projektet Less is More. Projektet arbejder bl.a. med at fjerne lægemidler, bakterier og miljøfremmede stoffer fra spildevand

Verdensmål 12: Ansvarligt forbrug og produktion

Vi nedsatte i 2019 et rådgivende § 17,4-udvalg, som har til opgave at pege på initiativer, der kan understøtte bæredygtigt forbrug og produktion. Udvalget arbejder frem til 2021 med anbefalinger og konkrete projektidéer, som skal præsenteres for byrådet.

Verdensmål 13: Kystbeskyttelse

Vi har fokus på klimatilpasning langs kommunens kyststrækning. Vi arbejder på en række større, kommunale fællesprojekter i Næsby Strand, Korsør bymidte, Halsskov, Kobæk Strand og Skælskør for at sikre borgere mod stormflod og højere vandstand.

Verdensmål 15: Urørt skov

Vi præsenterer i 2020 en skovudviklingsplan for de kommunale skove. I planen udpeges urørt skov og potentielle nye arealer til skovrejsning.

Verdensmål 16: Kulturudveksling og internationalt samarbejde

Vi etablerer samarbejder om kulturudveksling i andre lande, med fokus på USA, Østen og Mellemøsten. Formålet er, at de ældste elever i folkeskolen i samarbejde med ungdomsuddannelserne etablerer netværk og øger kulturforståelsen på tværs af landegrænser.

